LEGEARTIS ИНГ-ПРО

ISSN 2406-1085

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

новембар 2026/ број 170 11/2026

Шта је измењено и допуњено у Закону о електронској управи?

- Регрес и интервенцијско дејство пресуде – први део
- Последице неправилности у јавним набавкама због кршења одредаба Закона о јавним набавкама
- Употреба вештачке интелигенције у раду јавних установа и органа управе – ограничења, заштита података о личности и одговорност запослених
- Извршење на непокретностима које нису уписане у катастар непокретности
- Спорна питања и практична решења у вези са кривичним делом лака телесна повреда
- Мерила и поступак за оцењивање службеника у органима, службама и организацијама јединица локалне самоуправе и градске општине
- Конвенција МОР-а број 193 и заштита платформских радника

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ • ГРАЂАНСКО ПРАВО • КРИВИЧНО ПРАВО • УПРАВНО ПРАВО • ПРИВРЕДНО ПРАВО • РАДНО ПРАВО • УНАКРСНИ ПОГЛЕД

Србија, Златибор, водопад Гостиље

Дивна

Здравет Воде Србије

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА БРИГУ О ДИВНИМ КОРИСНИЦИМА
0800 111 111

LEGEARTIS ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

www.legeartis.rs

ISSN 2406-1085
Година XV, број 170, новембар 2026.

Оснивач и издавач:
ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:
Горан Грчић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:
Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:
Ана Фулетин

Сарадници:
Драгана Марчетић
Драгана Станковић Николић
Душан Рајаковић
Жељко Албанезе
Ивана Живковић
Никола Пантелић
Саша Кулић
Снежана Марјановић

Технички уредник:
Милена Станковић

Лектура:
Милица Радованчев

Графичка припрема:
Мирослав Арамбашић

Штампа:
Digital art, Београд

Редакција:
Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговорни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.] . - Год. 3, бр. 25 (окт. 2014)- . - Београд : ИНГ-ПРО, 2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима нумерацију електронског издања. - Друго издање на другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

Закон о електронској управи, донет 2018. године, један је од кључних прописа за модернизацију рада управе, а његове измене и допуне објављене су у „Службеном гласнику РС” број 80 од 31. августа 2026. године, па су у овом броју издвојене најважније новине и размотрен њихов значај за праксу.

Регресне парнице из обавезног осигурања од аутоодговорности најчешћи су вид регресних спорова пред домаћим судовима, тако да ће у три наставка бити приказан преглед судске праксе у таквим парницама, с посебним освртом на тесно повезано питање интервенцијског дејства пресуде.

У области извршног права размотрени су услови и посебности спровођења извршења на непокретностима које нису уписане у катастар кроз анализу чланова 209. и 210. Закона о извршењу и обезбеђењу.

Последицама кршења Закона о јавним набавкама и одговорношћу за утврђене неправилности бавили смо се кроз анализу конкретних случајева из праксе.

Рубрика „Кривично право” посвећена је спорним питањима и практичним решењима која се односе на кривично дело лака телесна повреда. Кроз законска решења и ставове судске праксе размотрене су недоумице у вези са правном квалификацијом, доказивањем и начином гоњења.

У рубрици „Радно право” приказани су поступак и мерила оцењивања службеника у органима, службама и организацијама јединица локалне самоуправе и градских општина. Уз то, анализирана је и нова Конвенција Међународне организације рада број 193, којом је успостављен глобални оквир заштите платформских радника и уређено питање алгоритамског управљања радом.

Рубрика „Поводом” посвећена је распрострањености дечјих, раних и принудних бракова кроз приказ међународног и домаћег правног оквира за њихово спречавање, као и релевантне примере из судске праксе, док је у рубрици „Кад језик пресуди” размотрена улога језика у видео-играма као средства учења и изградње приче, али и као инструмента обмане, манипулације и претњи, уз анализу конкретних судских случајева.

Поред наведених тема, припремили смо и друге актуелне текстове, као и сталне рубрике „Портал читалаца”, „Календар важења правних аката” и „Регистар прописа донетих између два броја”.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ* отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа **redakcija@legeartis.rs**

Пратите нас:
- **www.legeartis.rs**
- **www.propisi.net**
- **www.ingpro.rs**
- **www.facebook.com/IngProLegeArtis**

ПРОПИСИ.НЕТ

СВИ ПРОПИСИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ОНЛАЈН

Правна сигурност почиње поузданим извором.

Све што је потребно за бржи и сигурнији свакодневни рад правника - на једном месту.

ОКО 400.000 ДОКУМЕНАТА

Прописи, судска пракса, правна мишљења, модели, обрасци и стручни коментари.

БРЗА ПРЕТРАГА

Прецизни резултати, синоними и директне везе са свим повезаним документима.

УВЕК АЖУРНО

Редакција свакодневно прати и ажурира прописе из 37 службених гласила.

Зашто корисници бирају Прописи.нет?

- **НЕОГРАНИЧЕН ПРИСТУП**
  Неограничен број докумената током трајања претплате.
- **ЈЕДАН КЛИК ДО РЕШЕЊА**
  Копирање у Ворд или ПДФ и приступ повезаним документима.
- **ВАША РАДНА БАЗА**
  Фасцикле, белешке и запажања видљиви само вама.
- **ЋИРИЛИЦА И ЛАТИНИЦА**
  Документи и интерфејс доступни на оба писма.
- **МЕЈЛ-СЕРВИС ПО ВАШОЈ МЕРИ**
  Бирате области, а новости стижу истог дана када су објављене.
- **ДОСТУПНО 24/365**
  Са рачунара, телефона или таблета - без инсталације и посебне обуке.

Садржај који прати сваки сегмент правне праксе

270.000+	86.000+	18.000+	2.000+	3.500+
прописа	примера из судске праксе	правних мишљења	уговора и образаца	стручних коментара

Више од базе докумената

ПОВЕЗАНИ ДОКУМЕНТИ

Из прописа се приступа судској пракси, мишљењима, моделима и коментарима - и обрнуто, назад ка релевантном пропису.

СТРУЧНИ ВЕБИНАРИ

Актуелни вебинари из области права, пореза и рачуноводства доступни су током претплате.

Е-ЧАСОПИСИ

Уз додатну опцију доступни су „Леге Артис - прописи у пракси" и „Пословни саветник".

КАЛКУЛАТОРИ

Као додатна опција, калкулатори камата и судских такси омогућавају брзе и једноставне обрачуне.

ПРО-АИ ПРАВНИ САРАДНИК - ДОДАТНА ОПЦИЈА

Одговоре заснива на документима из базе Прописи.нет - прописима, судској пракси, службеним мишљењима, стручним коментарима и редакцијским изворима - уз линкове ка конкретним документима који су коришћени.

ПРОПИСИ • СУДСКА ПРАКСА • МИШЉЕЊА • МОДЕЛИ • КОМЕНТАРИ • ВЕБИНАРИ

УБРЗАЈТЕ РАД. ПРОНАЂИТЕ ПОУЗДАН ОДГОВОР.

Приступите највећој домаћој бази правних информација

www.propisi.net

Више од 10.000 претплатника у Србији и Црној Гори

ИНГ-ПРО

35 ГОДИНА СА ВАМА

ПРОПИСИ.НЕТ | ПРАВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ КОЈИМА МОЖЕТЕ ДА ВЕРУЈЕТЕ

У овом броју...

УПРАВНО ПРАВО

4 Шта је измењено и допуњено у Закону о електронској управи?

ГРАЂАНСКО ПРАВО

11 Регрес и интервенцијско дејство пресуде – први део

23 Извршење на непокретностима које нису уписане у катастар непокретности

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

29 Последице неправилности у јавним набавкама због кршења одредаба Закона о јавним набавкама

33 Радно ангажовање лица и примена Закона о јавним набавкама

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

38 Спорна питања и практична решења у вези са кривичним делом лака телесна повреда

РАДНО ПРАВО

42 Мерила и поступак за оцењивање службеника у органима, службама и организацијама јединица локалне самоуправе и градске општине

52 Конвенција МОР-а број 193 и заштита платформских радника

ПРИВРЕДНО ПРАВО

60 Увиђај у стамбеном простору у поступку инспекцијског надзора

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

68 Услови за обављање послова трансфузијске медицине

73 Употреба вештачке интелигенције у раду јавних установа и органа управе – ограничења, заштита података о личности и одговорност запослених

РУБРИКЕ

79 Кад језик пресуди: Улога форензичке лингвистике у откривању злоупотреба видео-игара

86 Поводом Међународног дана елиминације дечјих, раних и принудних бракова

99 Преглед прописа донетих између два броја

102 Календар важења правних аката

Шта је измењено и допуњено у Закону о електронској управи?

У овом тексту представљене су најважније измене и допуне Закона о електронској управи и њихов значај за рад органа јавне управе и коришћење електронских услуга.

Саша Кулић, дипл. правник, виши саветник у Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде – Републичкој дирекцији за воде

Закон о електронској управи (даље: Закон) донет је 2018. године, а објављен у „Службеном гласник РС" бр. 27 од 6. априла, па се након нешто више од шест година примене указала потреба за његовим изменама и допунама, које су објављене у „Службеном гласнику РС" број 80 од 31. августа 2026. године. У питању је један од најважнијих закона у области функционисања управе на модерним принципима, са циљем да се грађанима и привреди омогући брз, једноставан и безбедан приступ услугама јавне управе електронским путем, па су и његове измене и допуне привукле значајну пажњу. Разлога за измене и допуне тог закона било је више, због чега не може да се каже да се ради о „козметичким" изменама. Имајући у виду обухват измена и допуна, у овом чланку фокус је на ономе што се сматра најважнијим променама у односу на основни текст.

Најпре треба рећи да је један од разлога за измене и допуне Закона било прецизирање једног броја појмова из основног текста у циљу терминолошке доследности и разумљивости. Рецимо, **прецизиране су одредбе члана 10. Закона како би било неспорно да су сви којима је законом поверено вођење регистара и евиденција дужни да исте успоставе и воде електронски**. Наиме, током примене Закона примећено је да формулација из основног текста у ставу 1. („Органи успостављају и воде регистре и евиденције у електронском облику у складу са законом") није била довољно јасна, односно била је двосмислена у том смислу што је могла да се тумачи тако да је електронски орган дужан да само оне регистре и евиденције које иначе води надаље води у складу с наведеним законом, али не и друге евиденције које води у другом облику. **Према измењеној одредби, сви регистри и евиденције морају да се воде и електронски, без обзира на то да ли се у органу воде и у другом облику**. Ако посебним законом није другачије прописано, за тачност података у регистрима и евиденцијама одговара орган који је податке уписао, односно орган од кога су ти подаци преузети.

Такође, прецизирано је који су органи дужни да омогуће преузимање података преко Сервисне магистрале органа и из којих регистара, односно евиденција (нпр. података о физичким лицима из Централног регистра становништва, података о правним лицима и предузетницима из Регистра привредних субјеката, података о органима из Каталога органа, података о непокретностима из регистра катастра непокретности, адресних података из Адресног регистра и др.). **По започињању електронског управног поступања органу се омогућава приступ сопственим подацима у каталогу органа у циљу њихове допуне, ажурирања и брисања**.

Један од разлога за допуну Закона представља и потреба да у њему нађу место појмови којих није било у основном тексту. Тако су у члан 4. Закона уведени нови појмови како би се омогућило његово ефикасније спровођење. На пример, уведен је и дефинисан **појам анонимизације** у циљу заштите података о личности. Такође, један број измена Закона извршен је како би се исти ускладио са Директивом Европског парламента и Савета ЕУ 2019/1024 од 20. јуна 2019. године о отвореним подацима и поновној употреби информација

годину како би било довољно времена да се обезбеде кадровски и материјални ресурси.

Најзад, измењен је и члан 40. Закона тако што је усаглашен са законом који уређује електронски документ по питању начина на који такав документ може да се преведе у папирни облик и достави странци. Наиме, сваки документ може да се достави у облику овереног одштампаног примерка електронског документа у складу с прописима којима се уређује електронски документ. Прописано је да је орган дужан да сваки електронски документ из оквира своје надлежности достави кориснику електронским путем, и то у еСандучић, с тим што електронска достава може да се обавља и на други начин, прописан законом. Такви случајеви постоје, на пример, у органима који електронску доставу врше у својим информационим системима, кроз које спроводе електронске процедуре, као што су Пореска управа, Републички геодетски завод, Агенција за привредне регистре и други.

Иновација за бржи рад и бољи учинак – ПРО-АИ правни сарадник

☞ Било да вам пред само рочиште недостају кључне одредбе закона, да су вам хитно потребни примери из судске праксе или се у раду суочавате с неким озбиљним правним питањем, дилема је увек иста – није вам потребан само пропис него потпун и поткрепљен одговор! ИНГ-ПРО је за све професионалце који трагају за поузданим ослонцем у раду креирао идеално софтверско решење – правног сарадника ПРО-АИ.

ПРОБЛЕМ	РЕШЕЊЕ	БЕНЕФИТ
Предмети се гомилају, захтеви су све сложенији, питања тежа, а прописи се стално мењају	**ПРО-АИ одмах даје прави одговор**	Више захтева брже и адекватније је обрађено, одговори су поткрепљени наводима из различитих аката, штеди се време за рад

☞ Реч је о интелигентном помоћнику који разуме ваше питање, не само кључне речи, и одговара комбинацијом великог језичког модела и обимне базе **Прописи.нет** различитих прописа, правних мишљења, судске праксе и знања стеченог из редакцијских извора, при чему је уз сваки одговор кориснику омогућен директан приступ релевантним изворима. На тај начин правни сарадник ПРО-АИ пружа вам што је могуће више поуздане одговоре и омогућава вам да време потребно за истраживање и правну анализу значајно скратите.

✓ Уместо непотпуних одговора и лутања нудимо вам решења утемељена у нашој богатој збирци прописа, судске праксе и правних мишљења!

☞ **ПРО-АИ правни сарадник** намењен је искључиво професионалним корисницима – свим правосудним професијама, правницима у јавном и приватном сектору, као и рачуновођама који се баве пореским правом. Имајте на уму да одговори које генерише представљају општа правна објашњења, па их не треба сматрати формалним правним мишљењем, саветом адвоката или званичним тумачењем прописа од стране државног органа или суда, него увек треба да их стручно и критички процените.

✓ За вас смо пронашли најкраћи пут од дилеме до решења – не морате сами да листате и нагађате.

✓ Дозволите нам да вас уверимо колико посао може да буде занимљивији, а прецизнији, бржи и лакши!

Регрес и интервенцијско дејство пресуде – први део

У три наставка анализирани су ставови судске праксе о остваривању регресних захтева и значају интервенцијског дејства пресуде у регресним споровима, при чему је ово први део те анализе.

Драгана Марчетић,
судија Апелационог суда у Београду

Снежана Марјановић,
судија Апелационог суда у Београду

Регрес и суброгација

Иако ће овај део троделне анализе у претежном делу бити усмерен на питања регреса и интервенцијског дејства пресуде у споровима поводом накнаде штете насталим као последица саобраћајних незгода, најпре је потребно разјаснити извесне недоумице које су присутне, посебно питање разликовања појмова „регрес" и „суброгација". У пракси се врло често изрази **„регрес" (право на повраћај плаћеног износа) и „суброгација" (ступање у права и обавезе)** користе као **синоними, што значи да се не прави разлика** иако њихово значење није исто. У облигационом праву то су два различита начина на која треће лице наплаћује потраживање након што је платило штету оштећеном. Приликом регреса настаје потпуно ново потраживање, док приликом суброгације потраживање оштећеног прелази на треће лице у неизмењеном облику. Када се ради о регресу, исплатом се старо потраживање гаси и у том тренутку рађа се потпуно ново право (регресно право) за лице које је извршило исплату, док суброгација представља персоналан континуитет, тако да лице које је исплатило штету преузима положај оштећеног у правном односу. Стога потраживање не престаје већ остаје идентично, само се мења поверилац. Лице које је извршило исплату преузима и сва пратећа права (камате, хипотеке, јемства) која је лице у чија права ступа имало. Другим речима, њихова **правна природа** је различита с обзиром на то да приликом регреса настаје ново потраживање, док приликом суброгације је старо потраживање мења повериоца.

Поред свега, различити су и **рокови застарелости**, као што се и различито рачуна почетак рока застарелости. Када је реч о регресу, рок застарелости тече од дана исплате, док приликом суброгације рок тече од дана настанка штете и не почиње испочетка. Он тече од дана када је штета настала (или када је оштећени сазнао за њу), без обзира на то када је извршена исплата. Ако је у питању регрес, штетник по правилу не може да истакне све **приговоре** (нпр. приговор застарелости, приговор подељене одговорности), али ако је реч о суброгацији, штетник задржава све приговоре које је имао.

На крају, различит је и **обим права**. Док приликом регреса исплатилац има право на наплату само оног износа који је стварно плаћен, приликом суброгације исплатилац преузима сва права, камате и обезбеђења оштећеног.

Правна регулатива

Регрес се најчешће помиње у контексту осигурања и накнаде штете, мада је право на регрес у некој форми предвиђено и у другим прописима. У пракси се најчешће јавља у области осигурања.

Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Сл. гласник РС" бр. 51/2009, 78/2011, 101/2011, 93/2012 и 7/2013 – одлука УС), који је данас на снази, у члану 28. став 1. предвиђа да, кад оштећено лице поднесе одштетни захтев друштву за осигурање, друштво у одговору на такав захтев не може да истиче приговоре које би на основу закона или уговора о осигурању могло да истакне према осигуранику због непридржавања закона или

није био недоступан тако да у односу на њега није могла да се исходује пресуда о обавези континуираног плаћања доприноса за дечје издржавање у периоду који је претходио подношењу тужбе у овом поступку. Као **родитељ са овлашћењем да за дете, као повериоца, захтева издржавање, тужиља за протекли период, у којем се овлашћењем није користила, не остварује право на накнаду за већ дато издржавање** (право на регрес) у смислу члана 165. став 1. Породичног закона. Како тужиља нема право на накнаду за већ дато издржавање (право на регрес) према туженом по основу правила из Породичног закона, она то право не може да оствари ни по правилима стицања без основа (чланови 210–218. ЗОО) јер је специјални закон (Породични закон) у потпуности уредио ту област.

(*Пресуда Врховног Касационог суда Рев 13739/2022 29. 9. 2022*)

Напомена Редакције: У наставку чланка, који ће бити објављен у следећем броју, биће речи о вожњи под дејством алкохола и психоактивних супстанци и избегавању тестирања, али и о појму власника возила, терету доказивања и положају Гарантног фонда као регресног повериоца.

Извршење на непокретностима које нису уписане у катастар непокретности

Кроз анализу одредаба чланова 209. и 210. Закона о извршењу и обезбеђењу размотрени су услови и посебности спровођења извршења на непокретностима које нису уписане у катастар непокретности.

Ивана Живковић,
дипломирани правник с положеним правосудним испитом

Извршни поступак представља законом регулисан поступак принудног остварења права извршног повериоца када извршни дужник своју обавезу не испуни добровољно. Његова основна сврха огледа се у обезбеђењу делотворне правне заштите извршног повериоца, али уз истовремено поштовање законом гарантованих права извршног дужника и трећих лица која могу да имају правни интерес у односу на предмет извршења. Остварење тих циљева нарочито долази до изражаја када се извршење спроводи на непокретностима које нису уписане у катастар непокретности.

Извршење на непокретностима представља једно од најзначајнијих средстава принудног намирења новчаних потраживања у грађанском поступку. Непокретности су један од најефикаснијих предмета извршења због своје економске вредности, трајности и могућности да се њиховом продајом остваре средства за намирење новчаног потраживања. Међутим, за разлику од покретних ствари, у погледу којих се постојање одређених права често утврђује на основу државине и других расположивих доказа, када су у питању непокретности, посебан значај имају упис у јавне евиденције, правни основ стицања права својине и могућност поуздане идентификације предмета извршења.

У правном промету Републике Србије и даље постоје непокретности које нису уписане у катастар непокретности. Разлози за та-

Одредбом члана 210. ставови 3. и 4. прописано је да **записник о попису непокретности** за коју се утврди да је у својини извршног дужника има дејство као упис забележбе решења о извршењу у катастар непокретности, при чему се објављује на електронској огласној табли Коморе. У закључку о продаји непокретности јавни извршитељ посебно наводи да је непокретност у ванкњижној својини. Правно дејство записника о попису, као и објављивање тог записника на електронској огласној табли Коморе јавних извршитеља, има посебан значај у погледу обезбеђивања публицитета извршења на непокретности која није уписана као својина извршног дужника у катастру.

Пре свега **правно дејство записника не треба поистовећивати са уписом права својине у катастар непокретности**. Записник не представља исправу којом се аутоматски успоставља или уписује право својине извршног дужника већ законом признати основ за остварење дејства које је повезано са забележбом решења о извршењу. Сврха дате одредбе није да се записником замени поступак уписа својине, него да се омогући делотворно спровођење извршења на непокретности чији је правни статус такав да забележба решења о извршењу не може да се упише на уобичајени начин. Дата одредба је значајна због тога што заинтересованим лицима може да се омогући упознавање са чињеницом да је одређена непокретност, која није уписана у катастар као својина извршног дужника, предмет извршења. Објављивање записника нарочито је значајно за потенцијалне купце, који на основу доступних података могу да се упознају са предметом извршења и његовим посебним правним статусом. Оно може да буде важно и за друга лица која сматрају да имају право на непокретности или да њихова права могу да буду угрожена спровођењем извршења.

Извршење на непокретностима које нису уписане у катастар непокретности представља посебно значајно питање извршног права јер се ту непосредно сусрећу захтев за ефикасно намирење потраживања извршног повериоца и потреба за заштитом права својине и правне сигурности. Одредбе чланова 209. и 210. Закона о извршењу и обезбеђењу успостављају посебан систем поступања који омогућава да се извршење спроведе и када непокретност није уписана у катастар, али уз различите услове зависно од њеног правног статуса, нарочито водећи рачуна о разлици између непокретности која испуњава услове за упис, али није уписана и непокретности у ванкњижној својини на којој упис није могућ. Посебан значај има законско дејство записника о попису, који има дејство као упис забележбе решења о извршењу у катастар непокретности и објављује се на електронској огласној табли Коморе. На тај начин обезбеђује се посебан облик публицитета извршења у ситуацији у којој редован катастарски упис није могућ. Закон такође захтева да се у закључку о продаји посебно наведе да је непокретност у ванкњижној својини. Записник о попису не ствара право својине извршног дужника, али има посебно процесно дејство у извршном поступку, док питање својине мора да се заснива на одговарајућим правним основима и доказима. Управо зато су доказивање својине и прецизна идентификација непокретности основни предуслови законитог поступања. У практичној примени посебно је важно да се утврди разлог због којег непокретност није уписана. Ако је упис могућ, не треба без оправдања прибегавати режиму ванкњижне својине. Ако упис није могућ, не треба инсистирати на поступку који не може да се оконча већ треба применити посебна правила, под условом да су испуњене све законске претпоставке. Правилна примена одредби чланова 209. и 210. Закона о извршењу и обезбеђењу доприноси остварењу равнотеже између ефикасности извршног поступка и заштите имовинских права. Њихова суштина није у томе да се омогући продаја сваке неуписане непокретности већ да се, уз поуздано утврђивање правног статуса, омогући извршење на имовини која заиста припада извршном дужнику. Та разлика представља основно правило за правилно поступање суда и јавног извршитеља, али и за правну сигурност извршног повериоца, извршног дужника, потенцијалних купаца и свих трећих лица која могу да полажу право на непокретности.

Последице неправилности у јавним набавкама због кршења одредаба Закона о јавним набавкама

Кроз конкретне случајеве из праксе у тексту су размотрене последице кршења одредаба Закона о јавним набавкама, али и одговорност за утврђене неправилности.

Драгана Станковић Николић,
дипл. правник с положеним правосудним испитом и стеченим сертификатом државног ревизора

Једна од последица кршења Закона о јавним набавкама („Сл. гласник РС” бр. 91/19, 92/23) јесу и прекршајни поступци покренути против наручилаца и одговорних лица наручилаца. Поступак екстерне контроле најчешће се завршава актом о спроведеној контроли. Међутим, уколико су у акту о спроведеној контроли констатоване неправилности за које су посебним прописима прописане казнене одредбе, орган екстерне контроле дужан је да без одлагања поднесе захтев за покретање прекршајног поступка, односно поднесе кривичну пријаву надлежном органу, ако у поступку контроле открије материјално значајне радње које указују на постојање елемената прекршаја, односно кривичног дела. Такође, ако открије да је у радњама које је спровео наручилац нанета штета јавној имовини и јавним средствима, о томе ће обавестити надлежне органе, пре свега јавног правобраниоца.

Чланом 238. Закона о јавним набавкама прописано је да сви државни органи који су надлежни за контролу законитости трошења јавних средстава подносе захтев за покретање прекршајног поступка када, поступајући у оквиру својих надлежности, утврде да је учињена повреда поменутог закона која може да буде основ за прекршајну одговорност.

Застарелост покретања и вођења прекршајног поступка наступа протеком три године од дана учињеног прекршаја из чл. 236. и 237. наведеног закона.

Чланом 236. Закона о јавним набавкама прописани су прекршаји за наручиоца, односно да ће се новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казнити за прекршај наручилац ако:

1) врши поделу предмета набавке на више набавки с циљем избегавања примене одредаба наведеног закона или одговарајућих правила поступка јавне набавке (чл. 29–35);

2) набави добра, услуге или радове без претходно спроведеног поступка јавне набавке, осим када је то дозвољено наведеним законом (члан 51);

3) набави добра, радове или услуге применом преговарачког поступка, без објављивања јавног позива, а да нису били испуњени законом прописани услови за примену тог поступка (члан 61);

4) не одреди рокове за подношење понуда или пријава у складу с наведеним законом (чл. 52–56. и чл. 58, 60. и 63);

6) не поступа у складу са одредбом члана 90. тог закона;

8) не објави огласе из члана 105. став 1. т. 6), 8) и 11) тог закона;

9) закључи уговор о јавној набавци са понуђачем код којег постоје основи за искључење из члана 111. став 1. т. 1) и 2) наведеног закона, а нема основа за примену одредбе члана 111. став 3. и члана 113. истог закона;

10) не достави предлог за покретање прекршајног поступка из члана 131. став 6. наведеног закона Канцеларији за јавне набавке;

11) не донесе или не објави, односно не достави одлуке у складу са одредбама истог закона (чл. 146–148);

12) закључи уговор о јавној набавци а да нису испуњени услови из члана 151. тог закона;

13) не поступа у извршењу уговора о јавној набавци у складу с чланом 154. став 1. наведеног закона;

14) врши измене закљученог уговора о јавној набавци супротно одредбама тог закона (чл. 155–161);

професионалне болести послодавац обезбеђује накнаду из својих средстава за све време привремене спречености за рад док траје радни однос. Зато није правно прецизно унапред тврдити да наручилац увек сноси трошак првих 30 дана боловања и да после тога нема никаквих обавеза.

Модел уговора треба да одреди који се износи фактуришу током одсуства, како се узимају у обзир средства која обезбеђује РФЗО, да ли се и у ком року обезбеђује замена и како се обрачунава њен рад. Наведени услови морају да буду познати свим понуђачима пре подношења понуда да би трошкове одсуства и замене могли да укључе у своју калкулацију.

Упоредивост понуда и усклађивање цене

Критеријуми за доделу уговора одређују се према чл. 132. и 133. ЗЈН. Када се понуде оцењују према цени, основ за поређење треба да одговара укупној цени дефинисане услуге, уз једнак планирани обим и исте полазне услове за све понуђаче. Сам податак о проценту провизије није довољан ако се тај проценат примењује на различите основице или ако понуђачи различито третирају порезе, доприносе, одсуства и друге трошкове.

Због тога документација треба да одреди шта чини основицу провизије, који су трошкови обухваћени понуђеном ценом и да ли се неки издаци обрачунавају засебно. Ако наручилац утврђује обавезне износе примања лица, они морају да буду једнаки у калкулацији свих понуђача. На тај начин види се и стварна разлика у цени услуге коју пружа задруга или агенција.

Промена минималне цене рада, елемената зараде или других релевантних параметара током извршења уговора може да промени трошкове. Предвидиве промене треба унапред уредити у документацији и моделу уговора. Члан 156. ЗЈН омогућава измене предвиђене јасним, прецизним и недвосмисленим уговорним одредбама и усклађивање цене са унапред јасно дефинисаним параметрима. Тим одредбама не може да се промени природа уговора.

Применљива клаузула о усклађивању одређује догађај који покреће обрачун, део цене на који утиче, начин израчунавања, доказе и почетак примене новог износа. На пример, раст трошка зараде не треба аутоматски да повећа фиксно уговорену накнаду агенције, осим ако је такав механизам јасно предвиђен. Општа одредба да ће се цена мењати „према потреби” не даје довољно одређен основ за поступање.

И могућност повећања броја лица или продужења ангажовања треба сагледати приликом планирања и процене вредности. Оквирни споразум може да олакша реализацију променљивих потреба, али се и у оквиру њега вредност утврђује према укупној предвиђеној набавци, при чему се појединачни уговори закључују у оквиру утврђених услова.

Праћење извршења уговора

Контрола извршења треба да повеже евиденцију ангажованих лица са обрачуном услуге и уговореним обавезама пружаоца. Наручилац проверава да ли лица испуњавају захтеване квалификације, да ли су замене извршене према уговору, да ли је потврђени обим рада правилно фактурисан и да ли су уговорене накнаде исплаћене. Документацију за те провере треба унапред одредити и тражити у обиму неопходном за контролу.

За наручиоца је најважније да редослед одлука буде правилан: најпре утврђује допуштен облик ангажовања, затим предмет и укупну вредност услуге, а потом услове избора и извршења уговора. Тако се припрема набавка чија је цена упоредива, чије су обавезе проверљиве и чије извршење поштује права ангажованих лица.

Спорна питања и практична решења у вези са кривичним делом лака телесна повреда

Примена одредаба о кривичном делу лака телесна повреда отвара бројна спорна питања која се тичу правне квалификације, доказивања и начина гоњења, чије разјашњење захтева сагледавање законских решења и ставова судске праксе.

Никола Пантелић,
јавни тужилац у Вишем јавном тужилаштву

Кривичним делом лака телесна повреда штите се телесни интегритет и здравље човека. Радња извршења може да се састоји у сваком поступању којим се друго лице лако телесно повреди или му се здравље лако наруши. Начин извршења основног облика није посебно одређен, па се постојање дела утврђује према природи и интензитету проузроковане последице. Закон предвиђа два облика наведеног кривичног дела: обичну лаку телесну повреду из става 1. и лаку телесну повреду нанету оружјем, опасним оруђем или другим средством подобним да тело тешко повреди или здравље тешко наруши, из става 2. члана 122. КЗ.

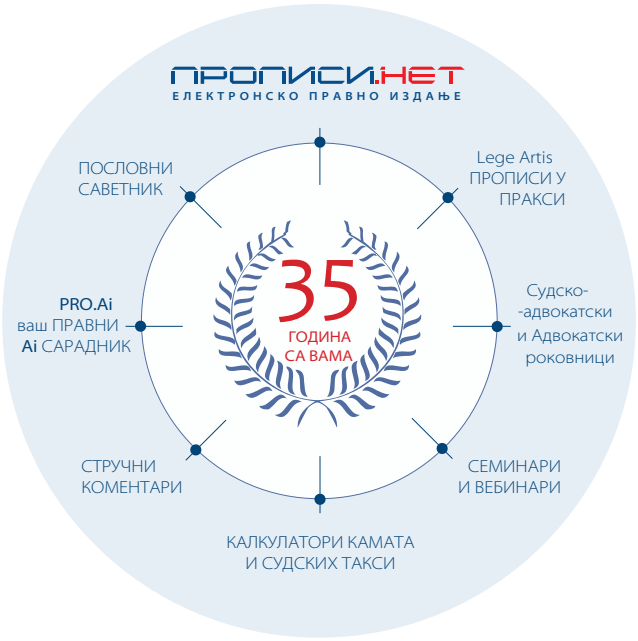
У Закону није ближе одређено које се повреде сматрају лаким. Због тога се њихова правна природа процењује према врсти повреде, трајању и интензитету последица, утицају на здравље и радну способност оштећеног, као и према томе да ли је дошло до оштећења неког органа или дела тела. Лака телесна повреда постоји када последица нема ниједно обележје тешке телесне повреде и када је нарушавање телесног интегритета или здравља лакшег и, по правилу, привременог карактера.

Приликом лаке телесне повреде живот оштећеног није доведен у опасност, није дошло до уништења или трајног и знатног оштећења органа или дела тела, трајне неспособности за рад, тешког и трајног нарушавања здравља, унакажености или друге последице која би представљала тешку телесну повреду. При томе, одсуство наведених последица није само по себи довољно за оцену повреде као лаке већ је потребно утврдити да нису остварена ни обележја основног облика тешке телесне повреде. Краткотрајна неспособност за рад или привремено и мање ограничење појединих животних активности не искључују постојање лаке телесне повреде. Одлучујући су њихово трајање, интензитет и медицински значај у конкретном случају.

Као лаке телесне повреде у пракси се често појављују модрице, огреботине, отоци, мање раздеротине и друге повреде које не остављају трајне или озбиљније последице. Међутим, правна оцена не може да се заснива само на медицинском називу повреде. Потребно је ценити њен положај, величину и интензитет, начин настанка, трајање лечења и укупан утицај на здравље оштећеног. Налаз и мишљење вештака имају посебан значај за утврђивање природе повреде, али правну квалификацију дела даје суд на основу свих утврђених чињеница.

Потреба за таквом оценом посебно долази до изражаја када је реч о повредама чији медицински назив сам по себи не одређује њихову тежину у кривичноправном смислу. Један од таквих примера је потрес мозга. Потрес мозга не представља сам по себи тешку телесну повреду већ његова правна природа зависи од трајања губитка свести, постојања амнезије и неуролошких оштећења. У судској пракси као лака телесна повреда оцењен је потрес мозга који је праћен краткотрајном амнезијом од два до три минута, при чему губитак свести није био потпун, оштећени је убрзо успоставио комуникацију, а нису утврђени ретроградна амнезија и неуролошка оштећења (Пресуда Окружног суда у Ваљеву Кж 382/03 од 19. 12. 2003).

следицу. Да ли ће постојати стицај или ће лака телесна повреда бити консумирана другим делом зависи од законских обележја конкретних кривичних дела, начина извршења и тога да ли повређивање представља самосталну криминалну количину која није у потпуности обухваћена другим кривичним делом. Према старијој судској пракси, лака телесна повреда нанета у тучи истом оштећеном може да буде консумирана кривичним делом учествовања у тучи, па нема стицаја та два дела у односу на истог учиниоца. Такође, када озбиљна претња непосредно претходи повређивању и представља припремну радњу за напад, прихваћено је да не постоји стицај угрожавања сигурности и лаке телесне повреде, већ само кривично дело лаке телесне повреде (Врховни суд Србије Кж I 1725/55; Пресуда Окружног суда у Београду Кж 1921/99 од 6. 7. 2000).

***Електронски часопис* ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ**

Часопис „Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ", електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Намењен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издвајамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца", „Календар правних аката" и „Регистар прописа".

Тренутно се у издању налази преко 2.000 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњим бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За претплату и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Мерила и поступак за оцењивање службеника у органима, службама и организацијама јединица локалне самоуправе и градске општине

Мерила и поступак оцењивања службеника у органима, службама и организацијама јединица локалне самоуправе и градских општина размотрени су кроз осврт на вредновање резултата рада, улоге и обавезе учесника у поступку и питања од значаја за правилно и објективно оцењивање.

Жељко Албанезе

Увод

Законом о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе („Сл. гласник РС” бр. 21/2016, 113/2017, 95/2018, 114/2021 и 92/2023 – даље: Закон) уређују се права и дужности из радног односа запослених у органима аутономних покрајина и јединицама локалне самоуправе, као и запослених у органима градских општина, службама и организацијама које оснива надлежни орган аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе и градске општине, према посебном закону. Важан сегмент регулативе тог закона представља одељак **„Оцењивање службеника”**, којим се уређује систем оцењивања службеника тако што се дефинишу циљ и предмет оцењивања, време и изузеци од оцењивања, врсте оцена и одређивање оцене, превремено и ванредно оцењивање, као и последице оцењивања, односно последице оцене „не задовољава” и „задовољава”.

Подсећамо на то да је, у смислу Закона, **службеник** запослено лице које професионално обавља стручне послове из надлежности аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе или с њима повезане опште правне послове, информатичке, материјално-финансијске, рачуноводствене и административне послове. Радна места службеника деле се на положаје и извршилачка радна места, у зависности од сложености послова, овлашћења и одговорности, при чему:

1) положај је радно место на ком службеник има овлашћења и одговорности у вези са руковођењем и усклађивањем рада органа, службе или организације аутономне покрајине, односно градске, општинске управе или управе градске општине (члан 48. Закона);

2) извршилачка радна места су сва радна места која нису положаји, укључујући и радна места руководилаца унутрашњих организационих јединица.

На све наведене службенике односе се одредбе члана 132а Закона, према којима су **циљеви оцењивања следећи**:

- откривање и отклањање недостатака у раду службеника,
- подстицање на боље резултате рада и
- стварање услова за правилно одлучивање о напредовању и стручном усавршавању.

У овом чланку приказани су поступак и мерила оцењивања службеника у органима, службама и организацијама јединица локалне самоуправе и градске општине.

1. Законске одредбе о оцењивању службеника

Основно законско опредељење (члан 132а) јесте да се при оцењивању вреднују мерила за оцењивање, и то:

- резултати постигнути у извршавању послова радног места и постављених циљева,
- самосталност, стваралачка способност, предузимљивост, прецизност и савесност,
- сарадња са другим службеницима, и

зетно, уз пристанак службеника који је оцењен, извештај о оцењивању може да постане доступан и другим службеницима.

У оквиру поступка оцењивања јединица за управљање људским ресурсима обавезна је да:

1) припрема за сваки период за оцењивање листу којом се утврђују оцењивач и контролор за сваког службеника и да о томе обавести оцењиваче, контролоре и службенике;

2) стара се о уједначености спровођења поступка оцењивања;

3) саветује оцењиваче о свим питањима везаним за оцењивање;

4) прилаже извештај о оцењивању у персонални досије сваког службеника.

Изузетно, ако јединица за управљање људским ресурсима не може да се образује, руководилац органа, службе или организације у којој не може да се образује јединица за управљање људским ресурсима одређује руководиоца који врши њене послове, права и дужности које, према одредбама Уредбе, она има.

7. Оцењивање службеника и кретање у служби

Законом и Уредбом прописан систем оцењивања службеника свакако није сам себи циљ већ предвиђа различите могуће последице, како позитивне тако и негативне. Конкретно, према одредбама Закона:

1) Члан 133в: службенику чији су резултати које је постигао при извршавању послова радног места и постављених циљева у једном кварталу вредновани најнижом оценом одређује се оцена „не задовољава", па се он упућује на ванредно оцењивање.

2) Члан 133г: службеник којем је одређена оцена „не задовољава" може да буде упућен на додатно стручно оспособљавање, с тим што се он ванредно оцењује протеком 30 радних дана од дана коначности решења којим му је одређена оцена „не задовољава".

3) Члан 133д: службеник на извршилачком радном месту којем на ванредном, односно годишњем оцењивању буде одређена оцена „задовољава" премешта се на радно место разврстано у ниже звање које одговара степену његовог образовања, за које испуњава услове за рад, а ако такво радно место не постоји, одређује му се нижи коефицијент у складу са законом којим се уређују плате у органима аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Службенику којем буде одређена оцена „не задовољава" престаје радни однос на дан коначности решења.

4) Члан 133е:

а) руководилац може да премести, односно распореди на непосредно више извршилачко радно место службеника којем је најмање два пута узастопно одређена оцена „истиче се", ако постоји слободно радно место и службеник испуњава услове за рад на њему;

б) изузетно, службеник који је премештен на непосредно више извршилачко радно место јер му је два пута узастопно одређена оцена „истиче се", и ако не испуњава услове везане за радно искуство у струци, може да буде премештен на непосредно више радно место ако му је опет одређена оцена „истиче се";

в) руководилац може да премести на непосредно више извршилачко радно место службеника којем је у периоду од пет година узастопно најмање одређена оцена „добар".

У свим наведеним случајевима оцене на којима је засновано једно напредовање не узимају се у обзир за следеће напредовање.

5) Члан 133ж: службеник по основу оцена остварених за обављање послова радних места која су разврстана у исто звање може да буде награђен одређивањем већег коефицијента у оквиру платне групе у коју је сврстано то звање према закону којим се уређују плате у органима аутономне покрајине и јединици локалне самоуправе.

Конвенција МОР-а број 193 и заштита платформских радника

Конвенција МОР-а број 193 успоставља посебан глобални оквир заштите платформских радника и алгоритамског управљања радом. Њена евентуална ратификација отворила би питање усклађености Закона о раду и других прописа у Србији с новим међународним стандардом.

Редакција

Међународна конференција рада усвојила је 12. јуна 2026. године Конвенцију број 193 о достојанственом раду у платформској економији, први међународни радни стандард који целовито уређује положај лица која раде посредством дигиталних радних платформи. Поред питања радноправног статуса платформских радника, Конвенција уређује алгоритамско управљање радом, услове плаћања, безбедност и здравље на раду, социјалну сигурност, заштиту података о личности, деактивацију налога и право на делотворну правну заштиту.

Посебан значај Конвенције огледа се у томе што заштиту не везује искључиво за формални статус запосленог. Она не полази ни од претпоставке да је свако лице које ради преко платформе запослено, већ захтева да се стварни правни статус утврђује према чињеницама које карактеришу конкретан однос. Такав приступ отвара бројна питања и за српско радно право, у којем платформски рад за сада није посебно нормативно уређен.

Иако је у припремним документима била предвиђена и пратећа препорука, она на 114. заседању није усвојена. Резолуција V од 12. јуна 2026. бележи да комитет није имао времена да размотри и усвоји њен текст.

1. Предмет и домашај Конвенције

Конвенција број 193 у начелу се примењује на све дигиталне радне платформе и лица која раде посредством тих платформи, без обзира на то да ли обављају регистровану делатност, односно раде у оквиру законом уређених облика радног ангажовања или изван њих.

Дигитална радна платформа је, у смислу члана 1, правно лице, а када то национални правни систем допушта, и физичко лице које употребом дигиталних технологија и система аутоматизованог одлучивања организује или олакшава плаћени рад ради пружања услуга на захтев корисника. Обухваћени су и рад који се физички обавља на одређеној локацији, попут доставе или превоза путника, али и послови који се у целини обављају онлајн.

За примену дефиниције дигиталне радне платформе одлучујуће је да се посредством дигиталних технологија, уз коришћење аутоматизованих система одлучивања, организује или омогућава рад који лица обављају уз накнаду ради пружања услуга на захтев њихових корисника. При томе није од значаја да ли се рад обавља путем интернета или на одређеној физичкој локацији. Сама чињеница да се услуге оглашавају или нуде путем интернета није довољна да би се одређени субјект сматрао дигиталном радном платформом у смислу Конвенције.

У званичном прегледу МОР-а, објављеном 28. септембра 2026. године, појашњено је да дефиницијом нису обухваћене платформе које служе само као огласне табле, претраживачи или тржишта за продају и изнајмљивање имовине. То је објашњење домашаја дефиниције, а не посебна листа изузетака у члану 1.

Члан 2. ст. 2–5. допушта изузимање ограничених категорија платформи или радника из примене целе Конвенције или њеног дела када настану посебни проблеми значајне при-

ганизује не сме истовремено да значи губитак правне заштите. Она зато не даје једноставан одговор на питање да ли је сваки платформски радник запослени. Уместо тога, захтева да правна квалификација прати стварну природу односа, а да основна права буду заштићена и онда када се рад организује на начин који традиционални прописи нису имали у виду. Управо у томе лежи њен највећи значај и за будући развој српског радног законодавства.

Извори

1. Међународна организација рада, Конвенција број 193 о достојанственом раду у платформској економији (*Decent Work in the Platform Economy Convention*, 2026), усвојени текст, 12. јун 2026, ILC.114/Convention No. 193.

2. Међународна конференција рада, Резолуција V о достојанственом раду у платформској економији, 114. заседање, 12. јун 2026.

3. Међународна организација рада, *How will the new Convention No. 193 promote decent work in the platform economy?*, званично објашњење, 18. јун 2026.

4. Међународна организација рада, *Decent Work in the Platform Economy Convention No. 193 at a glance*, објављено 28. септембра 2026; PDF носи датум 25. септембар 2026, стр. 1–4.

5. Директива (ЕУ) 2024/2831 Европског парламента и Савета од 23. октобра 2024. о побољшању услова рада у платформском раду, „Службени лист ЕУ", L, 2024/2831, 11. новембар 2024, нарочито чл. 5. и 29.

6. Устав Републике Србије („Службени гласник РС" бр. 98/2006, 115/2021 и 16/2022), члан 16. став 2. и члан 194. ставови 4. и 5.

7. Закон о раду („Службени гласник РС" бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – одлука УС, 113/2017, 95/2018 – аутентично тумачење и 109/2025 – др. закон), члан 5. став 1. и члан 32. став 2.

8. Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС" бр. 35/2023), члан 5.

9. Закон о заштити података о личности („Службени гласник РС" бр. 87/2018), члан 38. и 54.

10. Међународна организација рада, NORMLEX, евиденција актуелних конвенција које Република Србија није ратификовала, стање проверено 8. октобра 2026.

Електронски часопис **ПОСЛОВНИ САВЕТНИК**

Часопис „ПОСЛОВНИ САВЕТНИК" представља издање са стручним ауторским текстовима из области рачуноводства и пореза. Намењен је, пре свега, финансијским и рачуноводственим службама у приватном сектору, рачуноводственим агенцијама и сл.

Од рубрика у часопису издвајамо: Рачуноводство, Порези, Зараде, плате и друга примања, Радни односи, Пословне финансије, Статистика и остале области.

Тренутно се у издању налази преко 2.000 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњих бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

За претплату и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Увиђај у стамбеном простору у поступку инспекцијског надзора

Размотрени су услови и поступак вршења инспекцијског увиђаја у стамбеном простору уз посебан осврт на ограничења која произлазе из заштите неповредивости дома.

Жељко Албанезе

Увод

У нашој пракси и економији и даље делатности обављају нерегистровани односно непријављени субјекти (нерегистровано пословање). Они нису уписани у регистар или немају потребне дозволе или друге облике сагласности за обављање делатности или нису поднели одговарајућу пријаву која је услов за обављање делатности. Све то заједно чини појаву која се зове „сива економија". Једна од законских мера за сузбијање „сиве економије" јесте члан 22. Закона о инспекцијском надзору („Сл. гласник РС" бр. 36/2015, 44/2018 – др. закон и 95/2018 – даље: Закон), **којим је уређен увиђај у стамбеном простору**. Практично, како би се разрешиле недоумице које се односе на инспекцијски увиђај у стамбеном простору и таква питања уредила на системски начин, Закон у члану 22. уређује увиђај у стамбеном простору. Међутим, пошто је у питању улазак у нечији приватан посед, таква врста увиђаја захтева поштовање одређених правних и економских норми, које су наведене у наставку.

Разлози за регулацију

Инспекцијска пракса показала је да лица, а посебно нерегистровани субјекти, као субјекти у сивој економији, злоупотребљавају права везана за стамбени простор користећи га фактички као пословни простор за нелегално обављање делатности или вршење недозвољених активности, међу којима су и оне с критичним степеном ризика. **Примере** злоупотребе стамбеног простора од стране нерегистрованих субјеката представљају нерегистроване стоматолошке ординације у становима (надлежна здравствена инспекција), нерегистровани угоститељски објекти за смештај или за исхрану и пиће у становима (надлежна туристичка инспекција), организоване „мануфактуре" које нерегистровано раде у становима, кућама, подрумима и помоћним и повезаним објектима, па „на црно" запошљавају по десет и више радника (надлежна пореска инспекција, тржишна инспекција, инспекција рада), као и производња хране у стамбеном простору – нерегистровано и без испуњења санитарних, хигијенских, безбедносних и других стандарда (надлежна инспекција за безбедност хране) итд. На црно све више раде и фризери, козметичари, стоматолози, службе за доставу хране, кланице, месаре, домови за старе и вртићи, кафићи, ресторани, сале за венчања, погребна предузећа, продаја робе из иностранства и други.

Као одговор на злоупотребе и противправна понашања, Законом је регулисан инспекцијски увиђај у стамбеном простору или другом простору који има исту, сличну или повезану намену (заједнички назив: **стамбени простор**), и то по дозволи суда у случају када нема пристанка власника или корисника, односно држаоца стамбеног простора за вршење увиђаја. Правна основаност таквог увиђаја налази се и у одредбама следећих неколико законских прописа:

1) Према одредбама члана 133. Закона о општем управном поступку („Сл. гласник РС" бр. 18/2016 и 2/2023 – Одлука УС РС), у поступку доказивања увиђај се изводи када је ради утврђивања неке чињенице потребно

уз још два пунолетна сведока, присуствује претресању, као и да је, ако држалац стана или његов заступник нису присутни, претресање допуштено у присуству два пунолетна сведока. Изузетно, увиђај може да започне и у одсуству наведених лица када је то неопходно ради отклањања непосредне и озбиљне опасности за људе, животиње или имовину, или ако се очигледно припрема или је отпочело уништавање доказа или предмета важних за поступак инспекцијског надзора, односно поступак који се води пред судом или другим органом, или је држалац стамбеног простора непознат или недоступан, што се посебно образлаже у записнику.

Коначно може се констатовати да су Законом о инспекцијском надзору прописани овлашћење и дужност инспекције да у својој области надзора врши надзор над нерегистрованим субјектима и примењује управне и принудне мере на њих. Увиђај је потребно извршити како би се непосредним опажањем инспектора, као службеног лица предлагача које води посебан поступак инспекцијског надзора нерегистрованог субјекта, утврдиле чињенице и разјасниле битне околности (одлучне чињенице) о томе да ли тај субјекат обавља конкретну делатност као нерегистровани субјекат. Ако се те чињенице утврде, решењем инспекције изричу се следеће мере:

- налаже се покретања уписа у основни регистар;
- забрањује се обављање делатности и долази до заплене робе, документације и других предмета који су нерегистрованом субјекту послужили за незаконито обављање делатности или су тиме настали;
- налаже се отклањање других незаконитости ако се утврде.

Циљ наведених мера је обезбеђење законитости и безбедности пословања и поступања надзираног нелегалног субјекта и спречавање или отклањање штетних последица, јер се делатношћу нерегистрованог субјекта проузрокују штетне последице по привреду – поштену тржишну утакмицу (лојалну конкуренцију), јавне приходе, здравље људи и друга законом и другим прописом заштићена добра, права и интересе.

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблаговремено плаћене јавне приходе и за неблаговремено плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција ***Моје каматне стопе***, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуне камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуне камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблаговремено плаћене јавне приходе, на неблаговремено плаћен царински дуг и неблаговремено плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

За претплату и друге информације пишите нам на: office@ingpro.rs или нас позовите на: 011/2836-820, 2836-821, 2836-822.

Услови за обављање послова трансфузијске медицине

Услови за рад здравствених установа које се баве трансфузијском медицином у овом тексту анализирани су пре свега у погледу кадра, простора и опреме, али и неопходних стандарда који се тичу система квалитета и заштите података. Уз то, наведена је неопходна документација и захтевана процедура, а истакнут је и значај давалаштва.

Др Душан Рајаковић,
спец. менаџмента здравствених установа

Уводне напомене

Трансфузија подразумева узимање крви даваоца, њено тестирање и обраду, а потом следи поступак давања крви или њених компонената пацијенту ради лечења. Захваљујући напретку медицине, трансфузија је сигурна терапијска процедура која нема честе компликације, а животно је значајна. По правилу се врши у болничким условима. Трансфузијска медицина обавља се у институту, односно заводу за трансфузију крви и болничким банкама крви. Овлашћена трансфузијска установа је самостална здравствена установа, а болничке банке крви део су стационираних здравствених установа. У циљу осигурања доступности крви и компонената крви за све здравствене установе број овлашћених трансфузијских установа одређује се Планом мреже здравствених установа.

Постоји прецизна процедура примене трансфузијске медицине. Након узимања узорка крви, адекватне обраде и припреме деривата, врши се клинички преглед пацијента. Уколико су испуњени сви захтевани услови, приступа се трансфузији, која може да траје од једног до три сата.

У Републици Србији давање крви и компонената крви је добровољно, неплаћено и анонимно. **Даваоци могу да буду сва здрава лица од 18 до 65 година старости, изузетно и млађа, односно старија лица од наведених година за која је надлежни доктор медицине прегледом утврдио да не постоје медицински разлози који би могли да угрозе здравље даваоца или примаоца. Малолетни даваоци могу да дају крв и компоненте крви само уз писмену сагласност родитеља односно старатеља**.

Промоцију добровољног давалаштва спроводе овлашћене трансфузијске установе и Црвени крст Србије. Промотивне активности морају да буду континуиране и усклађене с потребама за довољним количинама безбедне крви и компонената крви на територији целе државе током целе године.

Услови у погледу кадра, простора и опреме

Како би здравствена установа могла да обавља делатност припреме крви и компонената крви, односно делатности клиничке трансфузије, неопходно је да поднесе захтев за добијање дозволе Управи за биомедицину. Уз захтев се достављају основни подаци и документација, попут назива и седишта здравствене установе, имена и презимена задуженог трансфузиолога, података о његовом радном искуству и контакта (број телефона), затим списка болничких банака крви којима се дистрибуира крв и компоненте крви, организационе шеме с назначеним одговорностима одговорних лица, доказа о успостављању система квалитета, броју запослених са стручном спремом, као и хигијенских прописа, података у вези са простором и опремом и списка стандардних оперативних процедура. На основу захтева здравствене

јој је пацијенткињи дата крв намењена другој пацијенткињи. Здравствени радник је свој пропуст правдао идентичним именом и презименом обе пацијенткиње, што је, сложићемо се, недопустиво.

Све активности чувања, превоза, дистрибуције и издавања крви и компонената крви се документују. Овлашћена трансфузијска установа и болничка банка крви воде одговарајућу евиденцију залиха, дистрибуције и издавања крви и компонената крви. Аутологна јединица крви и компонента крви, као и компоненте крви прикупљене и обрађене за специфичне потребе, чувају се одвојено. Опрема чува интегритет и температуру чувања крви и компонената крви у току превоза и дистрибуције. Током чувања, превоза и дистрибуције мора да се одржава одговарајућа температура, прописана за чување крви и компонената крви, о чему се води веродостојна документација, као и документација о времену превоза и испоруке од полазне до крајње тачке дистрибуције. Враћање крви и компонената крви за касније поновно издавање може да се прихвати ако су испуњени сви услови и поступци у погледу квалитета које је прописала овлашћена трансфузијска установа да би обезбедила интегритет компонената крви. Крв и компоненте крви чувају се на температури која је оптимална за одговарајућу компоненту како би се спречио ризик од контаминације.

Превоз и дистрибуција крви и компонената крви у свим фазама ланца трансфузије обављају се у условима који обезбеђују очување интегритета производа. Од овлашћене трансфузијске установе до болничке банке крви превоз и дистрибуција спроводе се на начин који не сме да утиче на квалитет и безбедност, односно стандардне оперативне процедуре овлашћене трансфузијске установе. Изузетно, овлашћена трансфузијска установа може да дистрибуира одређене количине крви или компоненте крви другој овлашћеној трансфузијској установи уз поштовање и праћење система квалитета, следљивости и вођења неопходне документације. О дистрибуцији крви и компонената крви овлашћена трансфузијска установа која врши, односно одобрава дистрибуцију писмено обавештава Управу за биомедицину. Време почетка превоза и време предаје крви и компонената крви од овлашћене трансфузијске установе до пријема у болничку банку крви евидентирају се у облику записа који је саставни део стандардне оперативне процедуре.

Документација и заштита података

Овлашћене трансфузијске установе, односно болничке банке крви креирају документацију у којој су садржане спецификације, правила добре праксе, прописи, поступци и евиденције за сваку активност која је везана за обезбеђење следљивости крви и компонената крви. Евиденције морају да буду читљиве, писмене или пренете на неки носач података, нпр. микрофилм или могу да буду вођене и у информационом систему. Свака значајна промена документације обавља се пажљиво, односно прегледа се, датира и потписује је здравствени радник који је задужен за обављање тог задатка, односно за управљање документацијом. Овлашћена трансфузијска установа води податке о годишњој активности, тестирању давалаца на крвљу преносиве болести, информацијама које су дате односно прикупљене од даваоца и условима прихватљивости даваоца, укључујући и критеријуме за трајну или привремену забрану давања крви и могуће изузетке. Овлашћена трансфузијска установа податке доставља Управи за биомедицину до 31. јануара за претходну годину.

Што се тиче заштите података, они се воде у писменом, односно електронском облику. У овлашћеним трансфузијским установама и болничким банкама крви обрасци се одлажу у посебне регистраторе за ту намену, с тим што је база информационог система осигурана системом лозинки, које се мењају сваких шест месеци. Право приступа регистраторима и бази информационог система имају здравствени радници којима је у опису посла вођење тих података, као и задужени трансфузиолог овлашћене трансфузијске установе, односно болничке банке крви, док остали здравствени радници право приступа имају само по писменом одобрењу директора установе.

Овлашћена трансфузијска установа обезбеђује да свака јединица крви и компонента крви испуњава захтеве квалитета и сигурности и спроводи одговарајућу контролу поступка прикупљања и обраде. Крв и компоненте крви које одступају од прописаних стандарда означавају се као неусаглашени и издвојени од оних који су усаглашени и који могу да се користе за трансфузијско лечење. Све притужбе и друге информације, укључујући озбиљне нежељене реакције, догађаје који указују на сумњу и издавање неисправне јединице крви и компоненте крви, документују се и детаљно истражују у односу на узрочне факторе неисправности.

Значај давалаштва

Давалаштво је изузетно важно, као и што је доступност крви битна компонента савремене медицине. И поред бројних истраживања и експеримената, крв још увек не може да буде створена вештачким путем, тако да је једини начин прибављања од добровољних давалаца. Иако је давање крви безбедна и краткотрајна (уобичајено 8–10 минута) процедура, страх од бола и могућности заразе јавља се код великог броја људи. Из тог разлога важно је напоменути да постоје озбиљне мере предострожности, да је прибор за узимање крви стерилан и за једнократну употребу, као и да је сама процедура најчешће потпуно безболна. Притом је важно истаћи да је једном јединицом крви могуће збринути чак три болесника.

Осим тога, потребно је напоменути и здравствене бенефите по самог даваоца. Кратким систематским прегледом пре давања крви може да се провери здравствено стање даваоца, па уколико је потребно, надлежни доктор медицине може да упути потенцијалног даваоца на контролне или консултативне прегледе у другим здравственим установама. Медицинска наука истиче и чињеницу да се крвне ћелије обнављају млађим ћелијама из костне сржи. Даваоци крви имају и одређена права, и то два дана плаћеног одсуства за свако давање крви, при чему су сви даваоци који су дали крв више од 10 пута или мање у последњих 12 месеци ослобођени плаћања партиципације за лекарске прегледе и одређене медицинске услуге.

Употреба вештачке интелигенције у раду јавних установа и органа управе – ограничења, заштита података о личности и одговорност запослених

Размотрени су услови за закониту употребу вештачке интелигенције у јавним установама, органима државне управе и општинским и градским управама с посебним освртом на заштиту података о личности, поверљивост службене документације и одговорност запослених.

Редакција

Увод

Употреба генеративне вештачке интелигенције све је присутнија у административним, правним и другим стручним пословима.

Пример 4: Службеник општинске или градске управе користи ВИ за припрему општег модела решења у управној ствари, без података који омогућавају идентификацију странке. Овлашћено службено лице мора да провери правни основ, утврди релевантне чињенице и поступи у складу с правилима управног поступка.

Пример 5: Државни службеник користи ВИ за правно истраживање и припрему нацрта службеног акта на основу јавно доступних извора. Провера извора, законске надлежности и садржине нацрта остаје задатак лица овлашћених за припрему и доношење акта.

Пример 6: Систем аутоматски процењује могућности за остварење права странке или корисника услуге јавне установе. Таква употреба отвара питања аутоматизованог одлучивања, законског овлашћења и стварног људског надзора.

Закључак

У јавним установама, органима државне управе и општинским и градским управама вештачка интелигенција може да буде корисно помоћно средство у правним и административним пословима, али не мења законску надлежност органа, овлашћења службених лица нити обавезу законитог поступања. Овлашћење за приступ службеним подацима није исто што и право њиховог достављања спољним сервисима. Правни оквир захтева процену сврхе, врсте података, ризика, услова пружаоца услуге и стварне контроле резултата. Интерна правила, обука запослених и провера извора представљају важне мере одговорне примене, уз поштовање посебних правила о одговорности запослених у установама и органима управе.

Извори

1. Закон о заштити података о личности („Службени гласник РС” бр. 87/2018).

2. Закон о информационој безбедности („Службени гласник РС” бр. 91/2025).

3. Закон о раду („Службени гласник РС” бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 – одлука УС, 113/2017, 95/2018 – аутентично тумачење и 109/2025 – др. закон).

4. Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС” бр. 18/2016, 95/2018 – аутентично тумачење и 2/2023 – одлука УС).

5. Закључак о усвајању Етичких смерница за развој, примену и употребу поуздане и одговорне вештачке интелигенције, Влада Републике Србије, 05 број 660-2524/2023-1 од 23. марта 2023. („Службени гласник РС” бр. 23/2023).

6. Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2025–2030. године („Службени гласник РС” бр. 5/2025).

7. Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, „Смернице за израду процене утицаја обраде на заштиту података о личности” (стручна публикација).

8. Закон о државним службеницима („Службени гласник РС” бр. 79/2005, 81/2005 – исправка, 83/2005 – исправка, 64/2007, 67/2007 – исправка, 116/2008, 104/2009, 99/2014, 94/2017, 95/2018, 157/2020, 142/2022, 13/2025 – одлука УС, 19/2025, 109/2025, 9/2026 и 80/2026).

9. Закон о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе („Службени гласник РС” бр. 21/2016, 113/2017, 113/2017 – др. закон, 95/2018, 95/2018 – др. закон, 86/2019 – др. закон, 157/2020 – др. закон, 114/2021, 123/2021 – др. закон и 92/2023).

WWW.PROPISI.NET

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постизао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Улога форензичке лингвистике у откривању злоупотреба видео-игара

Улога језика у видео-играма као средства учења и изградње приче, али и као инструмента обмане, манипулације и претњи, приказана је кроз анализу истраживања о преварама међу играчима и судских случајева који показују како језички елементи могу да постану важни за утврђивање комуникативне намере и правне одговорности.

Лингвистички елементи видео-игара – употреба у образовне сврхе

Осим самог фокуса на лингвистику (семантику, морфологију, фонетику), у оквиру проучавања видео-игара са лингвистичке стране језик може да се појави и као:

- средство којим се граде и повезују фрагменти приче (текст на сајтовима, поруке, писани трагови),
- начин на који играчи тумаче, повезују и дописују причу (партиципативно стварање садржаја),
- алат за развој информационе писмености (критичко читање, писање и креирање информација).

У студији „Играње заиста: Дизајнирање игара алтернативне стварности у контексту учења" (енг. *Playing for Real: Designing Alternate Reality Games in Learning Contexts*)[1] ауторка је истраживала како игре алтернативне стварности могу да се осмисле као алат за развој информационе писмености и партиципативне културе код адолесцената узраста 13–17 година. Такве игре функционишу као трансмедијалне приче у којима играчи траже расуте трагове, повезују фрагменте информација и решавају загонетке како би покренули даљи ток наратива. Језик – било у облику текста на веб-страницама, порука и видео-записа било у виду штампаних материјала – представља основно средство којим се прича гради и шири преко различитих платформи (телефони, рачунари, физички простори).

Ауторка наглашава да дизајн таквих трансмедијалних наратива није свакодневни процес. Дизајнери морају да створе и повежу „приче у деловима" (енг. *story bits*) преко више медија и да истовремено омогуће играчима различитих нивоа вештина да активно учествују. У два студијска случаја – једном у формалном и једном у неформалном образовном окружењу – показано је како се језички елементи користе да би се створила аутентична интерактивна фикција. Играчи не само да читају и тумаче текстове већ и сами дописују причу, стварајући колективни наратив који се мења у реалном времену.

Посебна пажња посвећена је наративном дизајнерском оквиру који у играма алтернативне стварности омогућава континуум учешћа и интеракције. На једном крају налазе се чврсто структуриране, „густе" приче,

те о изради бомби и других експлозивних направа, фасцикле са називима „Колумбајн” и „Серијски убица”, као и претраге упутстава за израду оружја и молотовљевих коктела. Пило је оспорио део тих навода, али је првостепени суд исказе бивших девојака оценио као уверљивије од његовог сведочења. Наведени докази омогућили су суду да поруке посматра у светлу радњи које су могле да указују на намеру да се претње спроведу у дело.

Из лингвистичке перспективе посебно су значајни конкретност претње, избор глагола и начин на који се будуће радње представљају као намераване. Формулације о набављању оружја и експлозивних направа, као и изјава да ће школа бити „сравњена са земљом”, садрже непосредне референце на средства, циљ и последице најављеног насиља. Помињање масакра у Колумбајну повезује поруку са стварним историјским догађајем, док израз „једва чекам” представља најављено насиље као радњу којој се говорник радује. Ипак, само лингвистичко тумачење таквих формулација не може само по себи да утврди да ли је постојала стварна намера да се претња оствари.

У описаном предмету суд је ту намеру процењивао на основу укупности доказа, укључујући садржај порука, сведочења и пронађене материјале. У пресуди је такође забележен спор око сведочења једне бивше девојке у вези са бројем и обимом њених текстуалних порука Пилоовој мајци: суд је указао на двосмисленост речи „у великој мери”, „опширно” (енг. *extensively*) и закључио да тај спор не мења оцену да је њен исказ био уверљив. Ипак, тај детаљ илуструје како значење појединачне речи, њена неодређеност и контекст у ком је употребљена могу да постану релевантни при процени целог исказа.

Првостепени суд осудио је Пилоа на 72 месеца затвора, што је више од казне која је произлазила из препорученог распона смерница за одмеравање казне, при чему је применио додатно повећање јер је утврдио да су његове радње указивале на намеру да претњу спроведе у дело. Пило је уложио жалбу, тврдећи, између осталог, да претње треба посматрати у контексту провоцирања у видео-игри, да није предузео конкретне кораке који би били довољно повезани са претњама и да је казна била неразумно строга. Апелациони суд Пете федералне области одбио је те аргументе и потврдио пресуду. Закључио је да су сведочења и докази о набављању материјала и покушајима израде експлозивних направа били довољни да поткрепе додатно повећање казне, као и да је првостепени суд оправдано дао предност заштити јавности у односу на чињеницу да су претње изнете у онлајн-окружењу. За форензичку лингвистику овај случај представља пример због чега је важно анализирати дигиталну комуникацију у контексту: језичка порука може да буде кључан доказ, али се њена функција и озбиљност процењују заједно са околностима настанка и другим доказима, а не изоловано.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

[1] Са линка: https://www.researchgate.net/publication/261862229_Playing_for_real_Designing_alternate_reality_games_for_teenagers_in_learning_contexts

[2] Са линка: https://vbn.aau.dk/en/publications/hey-do-you-wanna-trade-an-interactional-typology-of-virtual-items/

[3] Са линка: https://dl.acm.org/doi/10.1145/3611053

[4] Детаљи о случају са линка: https://datenbank.nwb.de/Dokument/548606/?utm_

[5] Детаљи о случају са линка: https://www.ca5.uscourts.gov/opinions/pub/14/14-60222-CR0.pdf?utm

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом…" бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом Међународног дана елиминације дечјих, раних и принудних бракова

У овом тексту размотрени су распрострањеност дечјих, раних и принудних бракова, њихови узроци и последице, међународни и домаћи правни оквир за њихово спречавање, као и релевантни примери из судске праксе у Србији и свету.

Сва деца имају право на детињство, што подразумева игру, учење и постепено упознавање себе и својих могућности. Одрастање треба да буде простор у којем ће свако дете, без притисака и наметнутих очекивања, моћи да развија своје потенцијале, гради самопоуздање и слободно обликује своју будућност. Дечји, рани и принудни бракови одузимају деци то драгоцено време, намећући им одговорности и улоге за које још нису спремна. Уместо да буду подржана у развоју, деца се суочавају са изазовима одраслог живота, често на штету свог образовања, здравља и личног остварења. Зато борба против наведених пракси није само питање заштите дечјих права већ и залагање за друштво у којем свако дете има прилику да одрасте у слободну, самосталну и остварену особу.

Фото: АИ

У стручној литератури изрази дечји, рани и принудни бракови означавају блиско повезане, али не и потпуно истоветне појаве. Наиме:

- Дечјим браком сматра се сваки формални брак или неформална заједница у којој је бар једна особа млађа од 18 година, без обзира на то да ли је други партнер пунолетан или такође дете.
- Рани брак најчешће се користи као синоним за дечји брак, али може да означава и заједницу у којој су партнери навршили 18 година, али због недовољне физичке, емоционалне или психосоцијалне зрелости, односно недовољне информисаности о могућностима које им стоје на располагању нису спремни да донесу потпуно самосталну одлуку о браку.

је значајан за анализу разлике између индивидуалне кривичне одговорности и одговорности државе за неделотворну заштиту детета.

6. Врховни касациони суд Кзз 1345/2019, 30. јануар 2020. године[15]

Предмет Кзз 1345/2019 односи се на кривично дело обљуба са дететом, за које је оптужен младић ромске националности, стар 21 годину и девет месеци у време извршења дела, док оштећена девојчица није имала 14 година. Виши суд у Панчеву 22. јануара 2019. године осудио је окривљеног на пет година затвора због продуженог кривичног дела обљуба са дететом. Апелациони суд у Београду 10. јуна 2019. године преиначио је ту пресуду и ослободио окривљеног, прихватајући образложење да су његово образовање, породичне прилике, друштвено окружење и обичаји дела ромске заједнице могли да утичу на његову свест о забрањености таквог односа. Апелациони суд је сматрао да је окривљени поступао у неотклоњивој правној заблуди, односно да није био дужан нити је могао да зна да је сексуални однос са дететом млађим од 14 година кривично дело.

Републички јавни тужилац поднео је захтев за заштиту законитости, оспоравајући такво тумачење, па је Врховни касациони суд 30. јануара 2020. године разматрао да ли су испуњени услови за искључење кривице, при чему је нагласио да деца због недовољне физичке и психичке зрелости уживају посебну кривичноправну заштиту, као и да она мора да се обезбеди свој деци, без обзира на етничко порекло и обичаје заједнице којој припадају. Уз то, Суд је упозорио на то да би прихватање обичаја као оправдања за непознавање закона довело до тога да деца из одређене друштвене групе не уживају једнаку правну заштиту као остала деца. Приликом процене правне заблуде Суд је узео у обзир да је окривљени знао колико девојчица има година, да је био знатно старији, да је имао средње образовање, живео у иностранству и користио интернет и друштвене мреже, па је закључио да су те околности показивале да је окривљени био дужан и могао да зна да је његово поступање забрањено. Због тога је утврдио да је Апелациони суд погрешно применио закон када га је ослободио позивајући се на неотклоњиву правну заблуду.

Суштина наведене пресуде је у томе да право детета на заштиту од сексуалног искоришћавања не може да буде потиснуто обичајима заједнице нити одговорност одраслог може да се искључи само зато што се рано ступање у сексуалне односе у одређеном окружењу сматра прихватљивим. Ипак, Врховни касациони суд није поново осудио окривљеног већ је утврдио да је правоснажном ослобађајућом пресудом закон повређен у његову корист, остављајући ту пресуду нетакнутом.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

[1] https://www.unfpa.org/resources/child-marriage-frequently-asked-questions

[2] https://www.unicef.org/serbia/media/29371/file/De%C4%8Diji%20brak%20i%20adolescentne%20trudno%C4%87e%20u%20Srbiji%20%E2%80%93%20odgovor%20i%20izazovi

[3] https://www.ilo.org/publications/major-publications/global-estimates-modern-slavery-forced-labour-and-forced-marriage?utm_source=chatgpt.com

[4] https://data.unicef.org/topic/gender/child-marriage/

[5] https://data.unicef.org/wp-content/uploads/2025/11/UNICEF_Child-Marriage_East-Asia-Pacific_11_20-HR.pdf

[6] https://data.unicef.org/topic/gender/child-marriage/

[7] https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-economic-social-and-cultural-rights

[8] https://www.unicef.org/serbia/en/presentation-of-the-final-results-of-MICS6

[9] https://www.unicef.org/serbia/publikacije/de%C4%8Diji-brak-i-adolescentne-trudno%C4%87e-u-srbiji

[10] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62021CJ0230&utm

[11] https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/EN/2023/02/ls20230201_1bvl000718en.html?utm

[12] https://indiankanoon.org/doc/87705010/

[13] https://sherloc.unodc.org/cld/en/case-law-doc/traffickingpersonscrimetype/zaf/2015/jezile_v._s_and_others_a_1272014_2015_zawchc.html

[14] https://civlii.laws.africa/en/akn/aa/judgment/ecowascj/2026/17/eng%402026-06-25

[15] https://www.vrh.sud.rs/sr-lat/kzz-13452019-pravna-zabluda

Преглед прописа...

ИЗДВАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЂУ ДВА БРОЈА...

ПРАВОСУЂЕ

- Правилник о одлучивању о приговору против одлуке о годишњем распореду послова у јавном тужилаштву или одлуке о измени одлуке о годишњем распореду послова у јавном тужилаштву („Сл. гласник РС” бр. 98/2026 од 16. 10. 2026)
- Пословник о раду Комисије за одлучивање о приговору против обавезног упутства за рад и поступање у поједином предмету, приговору против решења о супституцији и приговору против решења о деволуцији („Сл. гласник РС” бр. 98/2026 од 16. 10. 2026)

БУЏЕТСКИ СИСТЕМ

- Уредба о вођењу и функционисању Јединствене евиденције непореских прихода („Сл. гласник РС” бр. 96/2026 од 9. 10. 2026)
- Правилник о пројектној документацији („Сл. гласник РС” бр. 96/2026 од 9. 10. 2026)
- Правилник о критеријумима за приоритизацију капиталних пројеката („Сл. гласник РС” бр. 96/2026 од 9. 10. 2026)

ОБРАЗОВАЊЕ И КВАЛИФИКАЦИЈЕ

- Одлука о изменама Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних, основних академских и интегрисаних академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Одлука о изменама Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских програма мастер струковних и академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за универзитете и факултете чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Одлука о изменама Одлуке о броју студената за упис у прву годину студијских програма докторских академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за универзитете и факултете чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Посебан колективни уговор о изменама и допунама Посебног колективног уговора за запослене у установама предшколског васпитања и образовања чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе („Сл. гласник РС” бр. 101/2026 од 23. 10. 2026)

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ПОДРШКА ПОРОДИЦИ

- Уредба о утврђивању посебних износа који се плаћају за време трајања „Дечје недеље” у 2026. години („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Одлука о утврђивању износа новчаних средстава у 2026. години за остваривање права на новчана средства за изградњу, учешће у куповини, односно куповину породично-стамбене зграде или стана по основу рођења детета („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Правилник о начину подношења захтева у поступку за остваривање права на статус родитеља неговатеља и неговатеља и права која из тог статуса произлазе („Сл. гласник РС” бр. 93/2026 од 28. 9. 2026)

МИГРАЦИЈЕ И ИЗБЕГЛИЦЕ

- Уредба о утврђивању Програма коришћења средстава за решавање стамбених потреба и друге програме интеграције избеглица у 2026. години („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Уредба о утврђивању Програма подстицаја за спровођење мера и активности неопходних за достизање утврђених циљева из области управљања миграцијама у јединицама локалне самоуправе за 2026. годину („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)

УНУТРАШЊИ ПОСЛОВИ

- Уредба о измени Уредбе о платама полицијских службеника („Сл. гласник РС” бр. 95/2026 од 2. 10. 2026)
- Уредба о изменама Уредбе о специјалној и посебним јединицама полиције („Сл. гласник РС” бр. 95/2026 од 2. 10. 2026)
- Уредба о изменама Уредбе о начину спровођења дисциплинског поступка у Министарству унутрашњих послова („Сл. гласник РС” бр. 101/2026 од 23. 10. 2026)
- Одлука о одређивању субјеката од посебног значаја за заштиту и спасавање у Републици Србији („Сл. гласник РС” бр. 101/2026 од 23. 10. 2026)

... донетих између два броја

Преглед прописа...

ТЕХНИЧКИ ПРОПИСИ И СТАНДАРДИЗАЦИЈА

- Списак српских стандарда из области личне заштитне опреме („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Одлука о изменама и допунама Одлуке о висини накнада за стандарде, сродне документе и друге публикације, као и о висини накнада за услуге које врши Институт за стандардизацију Србије у обављању послова у области стандардизације („Сл. гласник РС” бр. 96/2026 од 9. 10. 2026)

СПОРТ

- Одлука о изменама Статута Антидопинг агенције („Сл. гласник РС” бр. 92/2026 од 25. 9. 2026)
- Правилник о изменама Правилника о надлежним националним спортским савезима за спортске гране и области спорта у Републици Србији („Сл. гласник РС” бр. 100/2026 од 21. 10. 2026)

ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

- Уредба за први циљ кохезионе политике „Улагање у запошљавање и раст” („Сл. гласник РС” бр. 101/2026 од 23. 10. 2026)
- Уредба за други циљ кохезионе политике „Европска територијална сарадња” (Интеррег) („Сл. гласник РС” бр. 101/2026 од 23. 10. 2026)

ОСТАЛО

- Правилник о облику и садржини годишњег извештаја о додељеној државној помоћи („Сл. гласник РС” бр. 95/2026 од 2. 10. 2026)
- Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у септембру 2026. године („Сл. гласник РС” бр. 95/2026 од 2. 10. 2026)
- Одлука о измени Одлуке о инвестирању средстава осигурања („Сл. гласник РС” бр. 96/2026 од 9. 10. 2026)
- Правилник о изменама и допунама Правилника о изгледу и садржини образаца захтева, извештаја, обавештења и евиденције и начину вођења регистара и посебне евиденције у поступку лобирања („Сл. гласник РС” бр. 96/2026 од 9. 10. 2026)
- Одлука о утврђивању нове јединствене висине минималне накнаде за кабловско реемитовање музичких дела из репертоара Сокоја („Сл. гласник РС” бр. 101/2026 од 23. 10. 2026)

... донетих између два броја

Календар важења правних аката

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

Пропис	Гласило број	Датум примене
Правилник о утврђивању листе српских стандарда из области опште безбедности производа и возила и уређаја забавних паркова	72/2026	примењује се од 16. 11. 2026.
Правилник о изменама Правилника о условима које морају да испуњавају квалификовани електронски сертификати	72/2026	примењује се од 16. 11. 2026.
Правилник о изменама Правилника о условима које мора да испуњава квалификовано средство за креирање електронског потписа односно печата и условима које мора да испуњава именовано тело	72/2026	примењује се од 16. 11. 2026.

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

- ПОСЛОВНИ САВЕТНИК
- Lege Artis ПРОПИСИ У ПРАКСИ
- PRO.Ai ваш ПРАВНИ Ai САРАДНИК
- Судско--адвокатски и Адвокатски роковници
- СТРУЧНИ КОМЕНТАРИ
- СЕМИНАРИ И ВЕБИНАРИ
- КАЛКУЛАТОРИ КАМАТА И СУДСКИХ ТАКСИ

35 ГОДИНА СА ВАМА

ИНГ-ПРО

35 ГОДИНА СА ВАМА

Пословни саветник – штампани часопис:
САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

